Mentorschap Nederland

# Taken en profiel van de mentor

Utrecht, 15 december 2015 (oorspronkelijke datum)
Laatste update: september 2026

## Inleiding

In deze notitie zijn de taken en het profiel van de mentor beschreven.

*Begripsbepalingen*
- Onder ‘regionale stichting mentorschap’ wordt verstaan: één van de regionale stichtingen mentorschap die zijn aangesloten bij Mentorschap Nederland, die zich gecommitteerd hebben aan het Kwaliteitsbeleid van Mentorschap Nederland en die door de kantonrechter belast zijn met mentorschap over cliënten in hun werkgebied.
- Onder ‘mentor’ wordt in deze notitie verstaan: de vrijwilliger die op basis van een mandateringsovereenkomst met de regionale stichting mentorschap dat mentorschap uitoefent.
- Overal waar in dit document ‘hij’ staat, kan ook ‘zij’ of ‘hen’ gelezen worden. Overal waar in dit document ‘zijn’ staat, kan ook ‘haar’, ‘hun’ of ‘diens’ gelezen worden.

*Bronnen*
Bij het opstellen van deze notitie is gebruik gemaakt van de volgende documenten:

- Burgerlijk Wetboek Boek 1 Titel 20 (artt. 1:450-462 BW ‘Mentorschap ten behoeve van meerderjarigen’).
- VN-Verdrag Handicap.
- Kwaliteitsbeleid Mentorschap Nederland, zoals vastgesteld door de Algemene Ledenvergadering op 8 oktober 2025.

## Inhoudsopgave

1. Taken, bevoegdheden en verplichtingen..... 3

2. Kennis, houding en vaardigheden ..... 7

Mentorschap Nederland

# 1. Taken, bevoegdheden en verplichtingen

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste taken, bevoegdheden en verplichtingen van de mentor aangegeven.

## Taken

Als mentor ben je belangenbehartiger van je cliënt. Daar horen twee rollen bij: (1) ondersteuner en adviseur, en (2) vertegenwoordiger. Welke rol je inneemt hangt af van de situatie.

Het gaat bij mentorschap om belangen van niet-vermogensrechtelijke aard. Dat zijn alle onderwerpen die geen betrekking hebben op het inkomen, de uitgaven, het (beheer van) de eigendommen, de schulden of het vermogen van je cliënt. In de praktijk gaat het met name om medische behandelingen, verpleging, verzorging en begeleiding. Het kan ook gaan om de verblijfplaats van je cliënt, bijvoorbeeld in welke zorginstelling hij kan worden opgenomen.

*(1) Advisering en ondersteuning*
Je inzet is altijd dat de cliënt zoveel mogelijk zelf de regie voert over zijn leven en de zorg die daarbij hoort. Waar mogelijk ondersteun je je cliënt daarbij en bevorder je zijn beslisvaardigheid.

Over hoogstpersoonlijke beslissingen kun je alleen met uiterste terughoudendheid adviseren of ondersteunen. Denk aan beslissingen over anticonceptie (om niet-medische redenen) of rond het levenseinde (zoals niet-reanimatie of euthanasie). Je waakt ervoor om je cliënt hierin niet te beïnvloeden. Je kunt over hoogstpersoonlijke zaken namelijk geen beslissingen nemen namens je cliënt (zie verderop, onder het kopje ‘Vertegenwoordiging’).

Is je cliënt ter zake van een bepaalde beslissing over de zorg wilsbekwaam, dan beperkt je rol zich tot adviseur en ondersteuner. Je kunt dan niet optreden als vertegenwoordiger van je cliënt.

*(2) Vertegenwoordiging*
Je kunt als mentor alleen als vertegenwoordiger van je cliënt optreden als die cliënt ter zake van een bepaalde beslissing over de zorg naar het oordeel van een deskundige zorgverlener wilsonbekwaam is. Bovendien moet je cliënt, ook met jouw advies en ondersteuning, echt niet in staat zijn om zelf een beslissing te nemen.

Als vertegenwoordiger kun je namens je cliënt akkoord gaan met een zorgaanbod of namens je cliënt bepaalde zorg in gang zetten. Dat doe je altijd zoveel mogelijk in overleg met je cliënt en altijd ‘in de geest van’ je cliënt, in overeenstemming met diens waarden en wensen.

Als mentor heb je voorrang op andere mogelijke vertegenwoordigers van je cliënt, zoals een gemachtigde (via een notariële akte of levenstestament), een partner of naaste familie.

Gaat het om hoogstpersoonlijke beslissingen in de zorg (zoals rond anticonceptie om niet-medische redenen, het tekenen van een niet-reanimeren verklaring of bij euthanasie) dan kun je als mentor niet namens je cliënt om een bepaald zorgaanbod verzoeken of ermee akkoord gaan. Ook heb je als mentor geen bevoegdheid op familierechtelijk gebied. Je kunt dus bijvoorbeeld als mentor niet namens je cliënt akkoord gaan met een huwelijk, scheiding of het erkennen van een kind.

*Vertrouwensband opbouwen*
Om de hierboven genoemde taken goed uit te oefenen is gewenst dat je als mentor zo veel als mogelijk een vertrouwenspersoon wordt voor je cliënt. Daarom bezoekt je jouw cliënt regelmatig: bij voorkeur elke twee weken, maar ten minste een keer per maand. Dit is noodzakelijk om kennis te nemen van en met de cliënt te overleggen over diens situatie, welbevinden, ervaren kwaliteit van verpleging, verzorging, behandeling en begeleiding, en om meer te weten te komen over de wensen en behoeften van je cliënt. Alleen dan kun je als mentor de belangen van je cliënt behartigen, hem ondersteunen en adviseren, en hem zo nodig vertegenwoordigen.

*Geen taken van de mentor*
Een mentor treedt niet op als hulpverlener of verzorger van de cliënt. Ook het bieden van huishoudelijke hulp of het uitvoeren van klussen behoort niet tot je taak van de mentor. Je kunt je als mentor wel inzetten om deze zorg, indien noodzakelijk, aan te vragen of te organiseren.

Je draagt als mentor door je inzet ook bij aan het algemeen welzijn van de cliënt. Bijvoorbeeld door het bieden van gezelschap, door samen koffie te drinken, te gaan wandelen of een uitstapje te maken. Dit is echter ofwel een natuurlijk gevolg van je inzet, of het gebeurt in het kader van het opbouwen van een vertrouwensband. Gezelschap houden op zich is geen taak van de mentor. Dat betekent dat je als mentor hierin de grenzen bewaakt. Je zorgt ervoor dat eventuele extra taken je rol als mentor niet belemmeren of beperken.

Op het moment dat de cliënt overlijdt, eindigt het mentorschap. Het zorgen voor de uitvaart en uitruimen van iemands woning is geen taak van de mentor. Wel kan een mentor helpen door eventuele wensen van de cliënt hierover mee te geven aan de nabestaanden of de uitvoerende instanties.

## Bevoegdheden en verplichtingen

*Overleg met zorgaanbieders*

Als mentor overleg je regelmatig met de zorg-, hulp- en dienstverleners van je cliënt. Je hoort op de hoogte gesteld te worden van multidisciplinair overleg van het zorgteam en je kunt daarvoor je inbreng leveren. Je verwoordt daarbij de waarden en wensen van de cliënt.

Als mentor onderteken je de zorgovereenkomst en het zorg-, behandel- en begeleidingsplan namens je cliënt. Waar mogelijk tekent je cliënt deze overeenkomsten en plannen zelf ook.

Om de belangen van je cliënt naar behoren te kunnen behartigen heb je als mentor recht op inzage in het medische dossier of het zorgdossier van je cliënt. De zorgaanbieder kan delen van deze dossiers voor de mentor afsluiten als het gaat om onderwerpen waarop de cliënt zelf wilsbekwaam is of waarin persoonlijke informatie van derden wordt gedeeld die de mentor niet nodig heeft voor het uitoefenen van zijn wettelijke taken.

Als mentor ga je zorgvuldig om met de persoonlijke gegevens van je cliënt, conform de vereisten van het privacyreglement van de regionale stichting mentorschap.

*Verzet*
De mentor kan zich als vertegenwoordiger van de cliënt verzetten tegen een bepaald zorgaanbod, ook als de cliënt zelf hier geen bezwaar tegen heeft. Het verzet van de mentor geeft in dat geval de doorslag. Omgekeerd kan ook de cliënt zich verzetten tegen een bepaald zorgaanbod, waar de mentor zich namens zijn cliënt akkoord mee heeft verklaard. In dat geval geeft het verzet van de cliënt de doorslag. In beide gevallen kan de aangeboden zorg alleen worden doorgezet conform de wettelijke regels van het Burgerlijk Wetboek (onderdeel WGBO), de Wet zorg en dwang (WZD) of de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz).

*Aansprakelijkheid*
Je werkt als mentor op basis van een mandaat van de regionale stichting mentorschap. Voer je je taken uit volgens de richtlijnen van die stichting en de afspraken die je met de stichting gemaakt hebt, dan ben je niet aansprakelijk voor eventuele schade die ontstaat door jouw optreden. De stichting is in dat geval aansprakelijk.

Alleen als je handelt buiten die richtlijnen en afspraken, daardoor verwijtbaar tekort schiet in je zorg als goed mentor én er daardoor aantoonbaar schade ontstaat bij je cliënt, kun je voor die schade persoonlijk aansprakelijk zijn.

*Verhouding met de regionale stichting*
Bij aanvang van de werkzaamheden, het aangaan van de vrijwilligersovereenkomst en de mandatering, wordt een mentorschapsplan opgesteld. De mentor zet zich in conform de afspraken in dat mentorschapsplan.

De mentor is verplicht om de online cliëntregistratie bij te houden, conform de eisen die de regionale stichting mentorschap hieraan stelt.

De mentor volgt bijscholing en intervisie zoals die worden aangeboden door de regionale stichting mentorschap voor het up-to-date houden van de eigen kennis, houding en vaardigheden.

De mentor is bevoegd om namens de cliënt een klacht in te dienen bij de zorgaanbieder over de omvang en de kwaliteit van de geboden zorg. De mentor doet dat uitsluitend in overleg met de cliënt en in overleg met de regionale stichting mentorschap.

*Waken voor belangenverstrengeling*
Als mentor waak je ervoor dat er geen belangenverstrengeling kan plaatsvinden. Je kunt geen mentor zijn van een cliënt die in zorg is bij een instelling waar jij in dienst bent of op een andere manier aan bent verbonden.

Je accepteert als mentor geen giften of nalatenschappen van je cliënt.

Mentorschap Nederland

## 2. Kennis, houding en vaardigheden

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste kennis, houding en vaardigheden opgenomen, die je als mentor nodig hebt om het mentorschap goed te kunnen uitvoeren.

Cliënten zijn verschillend, ze bevinden zich in uiteenlopende situaties, hun wensen en behoeften variëren (niet alleen per persoon maar ook in de tijd), ze zijn niet ter zake van alle beslissingen wilsonbekwaam of juist wilsbekwaam, enzovoorts. De kennis, houding en vaardigheden die je als mentor nodig hebt om hiermee goed om te gaan, kunnen heel verschillend zijn en in de tijd veranderen. Er zijn daarom geen strikte vaste normen voor elk van de onderstaande punten.

De genoemde punten zijn ook bedoeld als hulpmiddel voor coördinatoren van de regionale stichting mentorschap om samen met de (kandidaat-)mentor te bespreken of deze geschikt is om mentor te worden of zijn. Vervolgens bespreken de coördinator en (kandidaat-)mentor welke scholing en begeleiding nodig is om het mentorschap goed uit te (blijven) oefenen.

### Kennis

De noodzakelijke kennis kun je als (kandidaat-)mentor opdoen door deel te nemen aan de basiscursus en andere scholing die door de regionale stichting mentorschap wordt aangeboden. Verwijzingen die tijdens de cursus of scholing worden aangegeven, volg je op.

Als mentor heb je in ieder geval de volgende kennis nodig:
- Kennis van cliëntenrechten (inclusief klachtrecht) en van de wettelijke regelingen rond het mentorschap;
- Kennis van het aanbod aan zorg en ondersteuning (ook wel de sociale kaart genoemd);
- Kennis van de aandoening van de cliënt en de betekenis daarvan voor de cliënt en diens omgeving;
- Kennis van de Gedragscode Mentoren (september 2026);
- Inzicht waar je verdere informatie kunt vinden.

### Houding

Als mentor die werkt onder mandaat van een regionale stichting mentorschap onderschrijf je de Gedragscode Mentoren (versie september 2026) en de hieraan ten grondslag liggende visie op goed mentorschap. Je verbindt je eraan om je conform die gedragscode in te zetten.

De Gedragscode Mentoren omvat de volgende negen punten.

1. De mentor respecteert de autonomie van de cliënt. De cliënt voert waar mogelijk zelf de regie over zorg en welzijn. De mentor ondersteunt en versterkt die eigen regie.
2. De mentor benadert de cliënt met respect.
3. De mentor neemt het verzet van een cliënt tegen een zorgaanbod altijd serieus.
4. De mentor brengt duidelijk in woord en daad tot uiting dat hij optreedt als vertegenwoordiger van de cliënt. De mentor houdt de contacten tussen hem en de hulpverlenende instellingen en de hulpverleners constructief, maar zakelijk. De mentor benadert de instellingsmedewerkers en zorg- en dienstverleners met respect.
5. De mentor ondersteunt de cliënt bij klachten over de behandeling, de zorg, de verpleging en of de begeleiding.
6. De mentor gedraagt zich respectvol naar familieleden van de cliënt.
7. De mentor houdt rekening met de eigen verantwoordelijkheid van de bewindvoerder met betrekking tot de financiële belangenbehartiging van de cliënt.
8. De mentor voert zijn taken uit onder mandaat van de regionale stichting mentorschap. De mentor is zich ervan bewust dat dit mandaat niet alleen bevoegdheden verleent, maar ook verplichtingen met zich meebrengt.
9. De mentor is te allen tijde bereid om zijn handelen en keuzes toe te lichten aan de regionale stichting mentorschap en hierop te reflecteren.

In de Gedragscode Mentoren worden deze punten verder geconcretiseerd en toegelicht.

## Vaardigheden

De mentor heeft de volgende vaardigheden nodig.

*Goed contact kunnen leggen*
Je legt contact met de cliënt, zorgverleners, familieleden, instanties, enzovoorts. Sociale vaardigheden en inlevingsvermogen zijn daarbij van belang.

Het gaat dan vooral om:
- Contacten kunnen leggen met uiteenlopende soorten personen;
- De weg kunnen vinden binnen zorginstellingen en -instanties;
- Gesprekken kunnen voeren die vertrouwen opbouwen.

*Goed kunnen signaleren en beoordelen*
In de contacten met en rondom je cliënt is luisteren, observeren, signaleren en onbevooroordeelde beeldvorming belangrijk. Het gaat daarbij vaak om de mening of het gedrag van meerdere 'partijen'.

Denk hierbij aan de volgende vaardigheden:
- Kunnen luisteren en observeren met open houding;

- Je kunnen inleven en een beeld vormen van de zorg- en welzijnsbehoeften van je cliënt;
- Een situatie kunnen beoordelen, ook bij moeilijk verstaanbaar gedrag;
- Je een beeld kunnen vormen van de invloed van medisch handelen op het welbevinden van je cliënt;
- Je een beeld kunnen vormen van het welbevinden van de cliënt in relatie tot de geboden zorg;
- In staat zijn niet je eigen normen en waarden op te leggen aan de cliënt.

*Ondersteunen, maar ook besluit- en handelingsvaardig zijn*
Als mentor neem je de tijd om je cliënt te ondersteunen om zo mogelijk zelf de regie te voeren over zijn leven. Soms is snelheid en doortastend handelen van belang voor de cliënt, maar vaker zal het aankomen op geduld, tact en slim onderhandelen.

Hiervoor beschik je over de volgende vaardigheden:
- Doelen helpen formuleren en aanpakken, ook in onduidelijke of conflicterende omstandigheden;
- Afspraken en acties kunnen regelen, organiseren en bewaken;
- Behoeften van je cliënt kunnen afstemmen met hulpverleners en familie;
- Kunnen delegeren;
- Praktisch, creatief en vindingrijk weten te zijn;
- Kunnen doorzetten, ook bij tegenwerking;
- Geduldig zijn en tactvol.

*Assertief zijn*
Als mentor kom je op voor de belangen van je cliënt. Het resultaat telt, maar je moet de relatie met bijvoorbeeld de familie, de zorgverleners, de bewindvoerder en anderen niet onnodig onder druk zetten. Een assertieve maar respectvolle bejegening van alle partijen is geboden. Voor het welbevinden van je cliënt is en blijft goede samenwerking met betrokkenen belangrijk.

De volgende vaardigheden zijn hiervoor van belang:
- Je gedachten, gevoelens en meningen op directe, eerlijke en gepaste wijze kunnen uiten;
- Respectvol opkomen voor de belangen van je cliënt en vasthouden aan het beoogde resultaat;
- Constructief standpunten innemen en vasthouden.

*Onafhankelijk en integer zijn*
Betrouwbaarheid en transparantie zijn belangrijk in de uitvoering van het mentorschap. Als mentor ben je een vertrouwenspersoon voor je cliënt. Je vormt de schakel tussen je cliënt, diens familie en de bij de zorg betrokken professionals.

Hiervoor heb je de volgende vaardigheden nodig:
- Zeggen wat je doet en je transparant (controleerbaar) gedragen;

- Bereidheid om verantwoording af te leggen over de uitvoering van het mentorschap;
- Besef hebben van het juridische kader van je handelen;
- Besef hebben van je eigen grenzen ten opzichte van je cliënt en diens situatie;
- Bereid zijn je te laten scholen en begeleiden.

*Grenzen kunnen stellen*
Het mentorschap betekent het aangaan van een langer durende verantwoordelijkheid voor de belangenbehartiging van je cliënt. Dat kan veel voldoening geven. Maar het vraagt ook om de vaardigheid om grenzen te stellen. Naast betrokkenheid vraagt het ook distantie, om te kunnen accepteren dat je niet altijd hoeft te geven wat je cliënt of de zorgaanbieder van je vraagt

Als mentor:
- Sta je voldoende stabiel in het leven;
- Ben je opgewassen tegen confronterende, emotionele situaties;
- Ben je in staat om ruimte te geven aan de cliënt om zelf te beslissen;
- Houd je de balans tussen afstand en menselijke nabijheid.

*Digitale vaardigheden*
De wereld digitaliseert in hoog tempo. Steeds meer informatie is uitsluitend online te vinden, ook over het zorgaanbod. Rapportages en registraties vinden steeds vaker plaats in online systemen. Dat betekent dat je als mentor die werkt onder mandaat van een regionale stichting mentorschap over digitale basisvaardigheden moet beschikken.

De digitale vaardigheden heb je niet alleen nodig om online je weg te vinden. Je hebt ze ook nodig voor het bijhouden van je cliëntgegevens, contactmomenten, zorgplannen en andere rapportages in het online cliëntregistratiesysteem dat jouw regionale stichting mentorschap aanbiedt.

Daar hoort ook bij dat je je bewust bent van de risico’s van jouw offline en online activiteiten voor de privacy van jouw cliënt. Als mentor bij een regionale stichting mentorschap conformeer je je aan het privacybeleid van die stichting. Je volgt de aanwijzingen op die de stichting jou hierover geeft.